

Ten Cate en 'Het Java'

DOOR HARRY KOOP EN ALWYN VOOGD

Java en Indië in de jaren dertig te Almelo. De machines draaien op volle toeren in de fabriekshallen van Ten Cate. Het textiel stapelt zich op, klaar om verscheept te worden naar Nederlands-Indië. Een lange reis per schip, maar het is een duidelijke verbinding die de voormalige textielstad met het huidige Indonesië kent. Naast deze historische verbinding is er in de wijk Westeres, ten noordwesten van het stadscentrum, ook een 'Indische' volksbuurt te vinden. Deze Indische buurt veranderde door de jaren heen vaak, ook met betrekking tot de straatnamen. De eerste verwijzing naar een 'Javastraat' is via kranten terug te voeren naar het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw.¹ Het is echter niet te achterhalen of dit dezelfde straat is die later de 1e of 2e Javastraat in de Indische buurt zou worden. In deze buurt, die ontstond in de eerste decennia van de twintigste eeuw, werden een viertal aaneengesloten straten vernoemd naar Oost-Indische eilanden: de Celebesstraat, de 1e en 2e Javastraat en de Sumatrastraat. In de volksmond stond dit deel ook wel bekend onder de naam 'Het Java'. In de huidige buurt zijn nog zes Indische vernoemingen te vinden.

andere afkomstig uit de veenkolonieën van Friesland en Drenthe, en vonden werk in de toen snelgroeiende textielindustrie van Almelo. Onder meer bij de fabrieken van Ten Cate, Gebr. Scholten Et Co. en Stoomspinnerij Twenthe. De huurhuizen werden inclusief een stalen ledikant verhuurd. Sommige woningen aan de 1e Javastraat waren zo klein en laag dat je staande vanaf de grond in de dakgoot keek. De exacte data en raadsbesluiten voor het ontstaan van de eerste Indische straten zijn in de archieven helaas niet te achterhalen.

Naamswijzigingen rond de Tweede Wereldoorlog

Pas enkele jaren vóór de Tweede Wereldoorlog begint het te schuiven rond de Indische vernoemingen. Op 20 mei 1937 besluit de gemeenteraad tot naamswijziging van een drietal straten, waaronder de 1e en 2e Javastraat. De 1e Javastraat heet vanaf nu de Javastraat en de 2e Javastraat krijgt de naam Prins Bernhardstraat.² Vanaf dat moment zijn er nog maar drie Indische vernoemingen in de wijk Westeres.

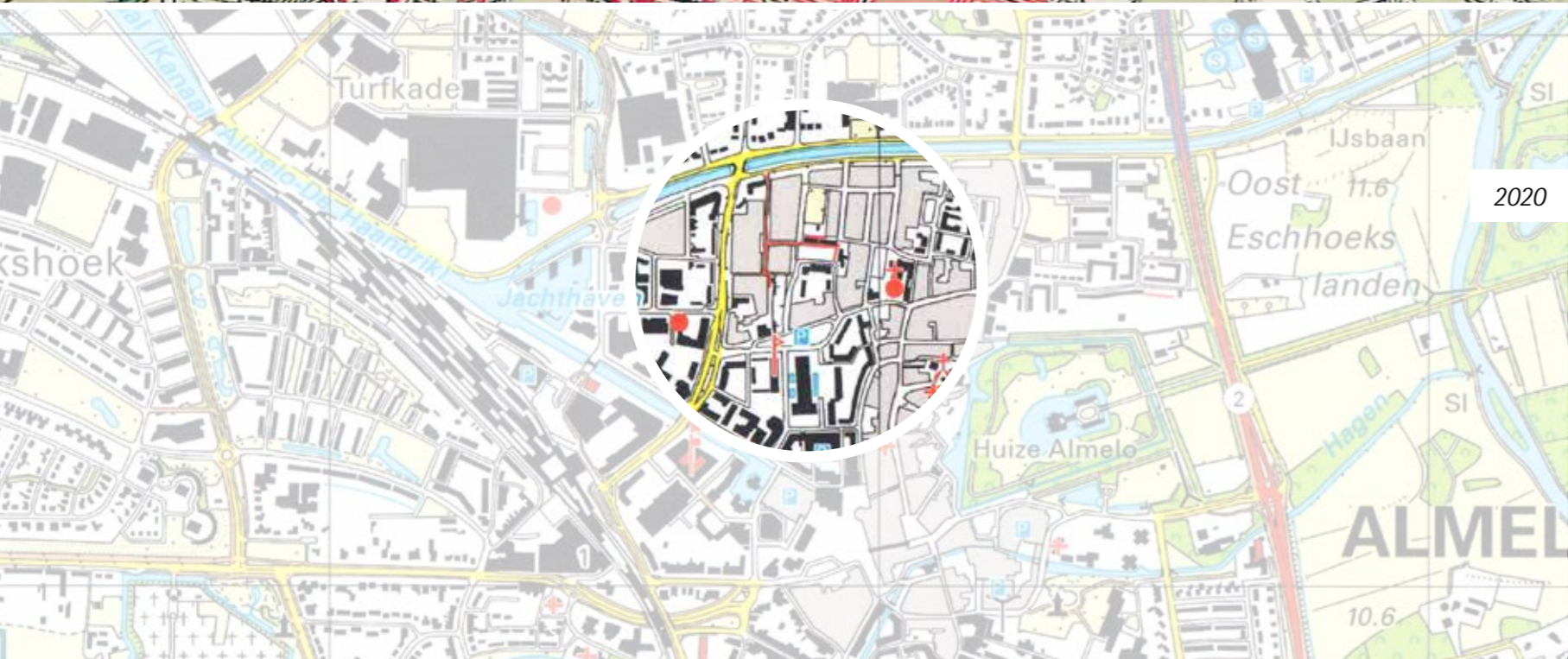

De eerste Indische straten

De aanleg van de eerste vier Indische straten en de bouw van arbeiderswoningen was nodig om nieuwkomers van woningen te voorzien, waaronder spoorwegarbeiders werkzaam bij de Spoorweg-Maatschappij Almelo-Salzbergen (AS). Hierdoor had de Spoorweg-Maatschappij AS ook een aandeel in de oprichting van de woningbouwvereniging Volksbelang op 31 mei 1911, samen met vertegenwoordigers van de Katholieke Arbeidersbond (KAB) en kapelaan Padberg van de nabijgelegen Sint-Georgiusbasiliek. Vanaf circa 1914 bouwde de woningbouwvereniging Volksbelang 124 arbeiderswoningen in de wijk Westeres. Deze eenvoudige woningen waren voornamelijk bestemd voor de nieuwe inwoners van Almelo. De nieuwkomers waren onder

Oost-Indische buurt (Het Java)
6 straatnamen

- **Oudste:** Celebesstraat (1921).
- **Nieuwste:** Borneostraat, Celebespad, Javapad en Sumatraplein (11 september 1979).
- **Vervallen:**
 - De 1e Javastraat en 2e Javastraat (11 juli 1911) zijn op 20 mei 1937 ingetrokken, waarbij de 1e Javastraat de Javastraat werd. Het is onbekend wanneer de Javastraat ingetrokken is.
 - De Balistraat, Bankastraat en Billitonstraat (18 maart 1942) zijn op 9 april 1945 ingetrokken (Oorlogsbesluit).

BRON: KADASTER, TOPOTUDBREIJS